



Rapport

Circulaire economie houding en gedrag Nederlanders

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2022/140

Datum

Juni 2022

Opdrachtgever

Provincie Overijssel

Auteurs

Bram Wolf
Jord van Beek
Charlot Stensen
Yanaika Elschot

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.



Inhoudsopgave

1	Samenvatting	4
2	Inleiding	7
2.1	Aanleiding	7
2.2	Doel van het onderzoek	7
2.3	Methode en respons	7
2.4	Leeswijzer	8
3	Houding en bekendheid circulaire economie	9
3.1	Nederlanders zijn circulair georiënteerd	9
3.2	Veel associaties met circulaire economie	10
4	Eten en drinken	13
4.1	Houding ten aanzien van onderwerpen voedsel verschilt	13
4.2	Leeftijd bepalende factor circulair gedrag rondom voedsel	14
4.3	Het niet eten van vlees is voor velen een principekwestie	15
5	Kleding	18
5.1	Nog weinig animo voor lenen, huren of leasen van kleding	18
5.2	Houding iets rooskleuriger dan gedrag ten aanzien van kleding	19
5.3	Nut van leasen en lenen niet duidelijk	19
6	Mobiele telefoon	22
6.1	De telefoon beschikbaar stellen voor anderen vinden veel Nederlanders belangrijk	22
6.2	Voor velen refurbished en tweedehands telefoon geen optie	23
6.3	Velen weten niet hoe op duurzaamheid te letten bij aanschaf nieuwe telefoon	24
7	Vervoer	26
7.1	Deelmobiliteit vinden velen niet belangrijk	26
7.2	Elektrisch rijden belangrijk, maar wordt nog weinig gedaan	27
7.3	Deelmobiliteit voor velen te veel moeite of niet zinvol	28
8	Wonen	30
8.1	Grote eensgezindheid in houding over circulariteit en wonen	30
8.2	Gedrag ten aanzien van circulair wonen bepaalt door type woning	30
8.3	Kosten vormen grootste belemmering ten aanzien van circulair wonen	31



1 Samenvatting

Het doel van dit onderzoek is inzicht geven in de circulaire houding en gedrag van Nederlanders op een vijftal thema's. Aanvullend is voor ieder thema gevraagd welke belemmeringen Nederlanders ervaren bij het komen tot circulair gedrag.

Algemeen beeld

De meeste Nederlanders vinden dat ze een bijdrage kunnen leveren aan het circulair maken van de economie. Een groot deel is ook bereid extra moeite te doen om dit te bereiken. Te denken valt aan het scheiden van afval of het kopen van duurzame producten, ook als deze duurder zouden zijn. Het begrip circulaire economie roept associaties op met hergebruik van grondstoffen en/of materialen en afval scheiden. Een ruime meerderheid van de Nederlandse bevolking is bekend met het begrip circulaire economie. Over circulair wonen zijn Nederlanders op dit moment het meest eensgezind van de vijf thema's die meegenomen zijn in het onderzoek. Een ruime meerderheid van de Nederlanders vindt alle onderwerpen die genoemd zijn bij dit thema (zeer) belangrijk.

Nederlanders willen hun gedrag verduurzamen om zo een bijdrage te leveren aan de circulaire economie. Bij veel onderwerpen lukt het mensen ook dit (tot op zekere hoogte) te doen en ervaren ze weinig belemmeringen. Dat het niet altijd lukt ligt relatief vaak buiten de persoon zelf. Zo wil een deel van de Nederlanders best eten zonder verpakkingsmateriaal kopen, maar is dit in de supermarkt maar moeilijk te vinden. Mensen willen ook een duurzame mobiele telefoon, maar weten niet hoe ze daarop kunnen letten. Een elektrische auto is voor velen (nog) te duur. En bij het gebruik van duurzame middelen om de woning te verbeteren is het eigendom van de woning soms een spelbreker.

Hoewel de houding over circulariteit veelal positief is, zijn er grenzen aan de bereidheid van mensen zich aan te passen. Zo is wel of niet vlees eten voor een deel van de Nederlanders geen keuze, vlees hoort erbij. De grenzen zijn ook zichtbaar bij kleding en mobiele telefoons. Nederlanders stellen deze graag ter beschikking voor hergebruik, maar staan relatief minder open voor het kopen van tweedehands kleding of een refurbished telefoon. Ze lijken zelf een nieuw product te kopen. Het delen van een auto of fiets is ook nog een brug te ver. Wellicht dat hier meespeelt dat de behoefte gebruik te maken van een deelfiets vrij klein is aangezien vrijwel alle Nederlanders een eigen fiets hebben.

Door belemmeringen weg te nemen is het gedrag van mensen en de grenzen die zij ervaren positief te beïnvloeden. De resultaten van het onderzoek laten een aantal van die mogelijkheden zien:

- minder verpakkingsmateriaal gebruiken bij voedselproducten, bijvoorbeeld in de supermarkt;
- reparatie van kleding makkelijker maken voor mensen;
- meer aandacht besteden aan duurzaamheidslabels bij nieuwe kleding zodat het mensen minder moeite kost een circulaire keuze te maken;
- mobiele telefoons meer modulair maken waardoor reparatiekosten omlaag gaan;
- een garantiesysteem maken voor refurbished telefoons zodat mensen meer vertrouwen krijgen in de aanschaf van een gebruikt toestel;



- een label of certificaat ontwikkelen waarmee mensen kunnen zien hoe duurzaam hun telefoon is;
- elektrisch rijden financieel bereikbaar maken voor meer mensen, bijvoorbeeld via subsidies of fiscale voordelen;
- VvE verenigingen ondersteunen bij het circulair maken van woningen door voorlichting en advies te geven over bijvoorbeeld hoe gezamenlijk zonnepanelen en woningisolatie te realiseren;
- woningbouwcorporaties helpen meer zicht te krijgen op het gebruik van duurzame materialen bij (ver)bouw van woningen.

Verschillen tussen provincies zijn vooral te herleiden naar de inwonerskenmerken van die provincies. Provincies die gelijkenis vertonen op de kenmerken leeftijd, opleidingsniveau en stedelijkheid lijken in houding en gedrag vaker op elkaar. Dit geldt bijvoorbeeld voor Zeeland en Friesland.

Eten en drinken

Nederlanders vinden het belangrijk om duurzaam met eten en drinken om te gaan. Geen voedsel verspillen en afval scheiden zijn behoorlijk ingeburgerd: vrijwel iedereen staat hier positief tegenover en doet dit ook. Bij het kopen van regionale producten en eten zonder verpakkingsmateriaal kopen ligt dat anders: een grote groep zou dit wel willen doen, maar doet dit nog niet. Genoemde belemmeringen zijn onder meer dat het te veel moeite kost, maar ook omdat voedsel zonder verpakkingsmateriaal nauwelijks verkrijgbaar is in de supermarkt. Het wel of niet eten van vlees is een principekwestie. Een deel van de mensen ziet het nut er niet van in te minderen of vindt het een gewoonte waar men moeilijk afscheid van kan nemen, een ander deel vindt het geen probleem minder vlees te eten en ervaart hierbij ook geen belemmeringen.

Kleding

Mensen staan in houding en gedrag niet open voor het huren of leasen van kleding. Het kopen van duurzame kleding, of het laten repareren van kleding kost mensen te veel moeite of is te duur. Op andere punten is circulair gebruik van kleding wel belangrijk. Ze stellen kleding ter beschikking aan anderen of dragen het tot het stuk is. Het omzetten van deze houding in gedrag blijkt soms lastig. Kleding raakt uit de mode of past gewoon niet meer, maar 'echte' belemmeringen worden niet ervaren.

Mobiele telefoon

Nederlanders vinden het belangrijk om de mobiele telefoon te gebruiken tot deze kapot is of om hem door te geven aan iemand die er een kan gebruiken. Als de tijd daar is kiezen ze zelf liever voor een nieuwe dan voor een refurbished of tweedehands toestel. Ook het laten repareren van een telefoon gebeurt niet vaak. Mensen vinden dat te duur of hebben twijfels over de kwaliteit. Een andere belemmering die Nederlanders aangeven bij het circulair gebruik van een mobiele telefoon is dat ze niet weten hoe ze kunnen nagaan of de nieuwe telefoon duurzaam is.

Vervoer

Het overgrote deel van de Nederlanders maakt geen gebruik van gedeelde mobiliteitsoplossingen, zoals een deelfiets of deelauto. Ze vinden deze onbelangrijk en het kost volgens hen te veel moeite om een deelvervoersmiddel te gebruiken. Andere duurzame mobiliteitsoplossingen vinden ze wel belangrijk.



Zo nemen mensen liever de fiets dan de auto en liever de auto of trein dan het vliegtuig. Elektrisch rijden vinden de meeste mensen belangrijk, maar dit is niet terug te zien in gedrag. Grootste belemmering is dat een elektrische auto te duur is.

Wonen

Ook in relatie tot wonen vinden Nederlanders het belangrijk een bijdrage te leveren aan de circulaire economie. De verschillende manieren waarop dit kan zijn volgens Nederlanders allemaal belangrijk. Verminderen van energie- en waterverbruik wordt het meest gedaan. Het verduurzamen van de woning is belangrijk, maar wordt niet door iedereen gedaan. Grootste belemmeringen zijn de kosten en de zeggenschap. Kosten hebben betrekking op de hoogte van de investering, het is te duur. Maar ook op onduidelijkheid rondom de investering, wat kost het precies en wat levert het op. Mensen met een huurwoning of in een VvE kunnen niet zelf beslissen over het verduurzamen van de woning. Zij zijn afhankelijk van anderen.



2 Inleiding

2.1 Aanleiding

Het Rijk heeft doelstellingen geformuleerd om de Nederlandse economie in 2030 50 procent en in 2050 volledig circulair te maken. Provincies stimuleren en ondersteunen bedrijven en burgers om een bijdrage te leveren aan deze transitie met nieuw beleid, subsidies en projecten. Het vormgeven van de transitie naar een circulaire economie vraagt een grote maatschappelijke inspanning. De provincies willen graag meer zicht op de houding, gedrag en ervaren belemmeringen van inwoners ten aanzien van een circulaire economie. Die kennis wordt gebruikt om het beleid verder vorm te geven.

2.2 Doel van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is het uitvoeren van en rapporteren over een inwonerspeiling naar opvattingen (of houding) en gedrag ten opzichte van circulariteit in twaalf provincies. Deze peiling is in grote lijnen vergelijkbaar met het onderzoek dat in 2020 is uitgevoerd onder inwoners van de provincie Overijssel.

De inwonerspeiling moet betrouwbare resultaten opleveren op provinciaal niveau zodat provincies met elkaar te vergelijken zijn op de verschillende thema's. In deze rapportage wordt ingegaan op de resultaten voor geheel Nederland, en worden significante verschillen tussen provincies en op andere achtergrondkenmerken besproken. De bevindingen uit dit onderzoek krijgen een plek in de Integrale Circulaire Economie Rapportage (ICER) van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL).

Daarnaast moeten resultaten beschikbaar zijn op het niveau van de provincie, waarbij er aanvullende uitsplitsingen mogelijk zijn naar geslacht, leeftijdsgroepen en andere achtergrondkenmerken. Iedere provincie ontvangt hiervoor het databestand en tabellenboek.

2.3 Methode en respons

De respondenten voor dit onderzoek zijn door middel van een online enquête benaderd via het I&O Research Panel. Er is een steekproef getrokken. En voor enkele provincies een aanvullende steekproef in het panel van Panelinzicht. De steekproef is representatief voor Nederlanders van 16 jaar en ouder, op de kenmerken geslacht, leeftijd, opleiding en stemgedrag. Voor iedere provincie bedroeg de bruto steekproef $n=1.600$ om een netto respons van $n=800$ te realiseren. De dataverzameling vond plaats van 12 tot en met 23 mei 2022.

In totaal hebben 10.188 respondenten volledig aan het onderzoek deelgenomen. Via het I&O Research Panel is een respons van $n=8.443$ gerealiseerd, via Panelinzicht $n=1.745$. De resultaten van deze netto steekproef zijn gewogen op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en stemgedrag voor de Tweede Kamerverkiezingen van 2021. Hiervoor is de Gouden Standaard van het CBS gebruikt. De gemiddelde weegfactor was 1,47 met een spreiding tussen 0,14 tot 6,59. De netto steekproef is hiermee representatief op deze kenmerken voor Nederlanders van 16 jaar en ouder. Het beschikbaar gestelde databestand bevat ook weegvariabelen per provincie. Hierdoor zijn uitspraken op provincieniveau representatief voor de betreffende provincie.



2.4 Leeswijzer

Deze rapportage bevat de resultaten van het onderzoek naar houding en gedrag van mensen in relatie tot het onderwerp circulaire economie. Hoofdstuk 3 beschrijft de algemene houding ten aanzien van en bekendheid met de term circulaire economie. Hoofdstuk 4 gaat in op circulaire economie en eten en drinken. Hoofdstuk 5 zoomt in op circulaire economie en kleding. Hoofdstuk 6 beschrijft circulaire economie in relatie tot het gebruik van een mobiele telefoon. Hoofdstuk 7 beschrijft de relatie tussen circulaire economie en vervoer. Hoofdstuk 8 zoomt ten slotte in op de rol van de circulaire economie ten aanzien van wonen.



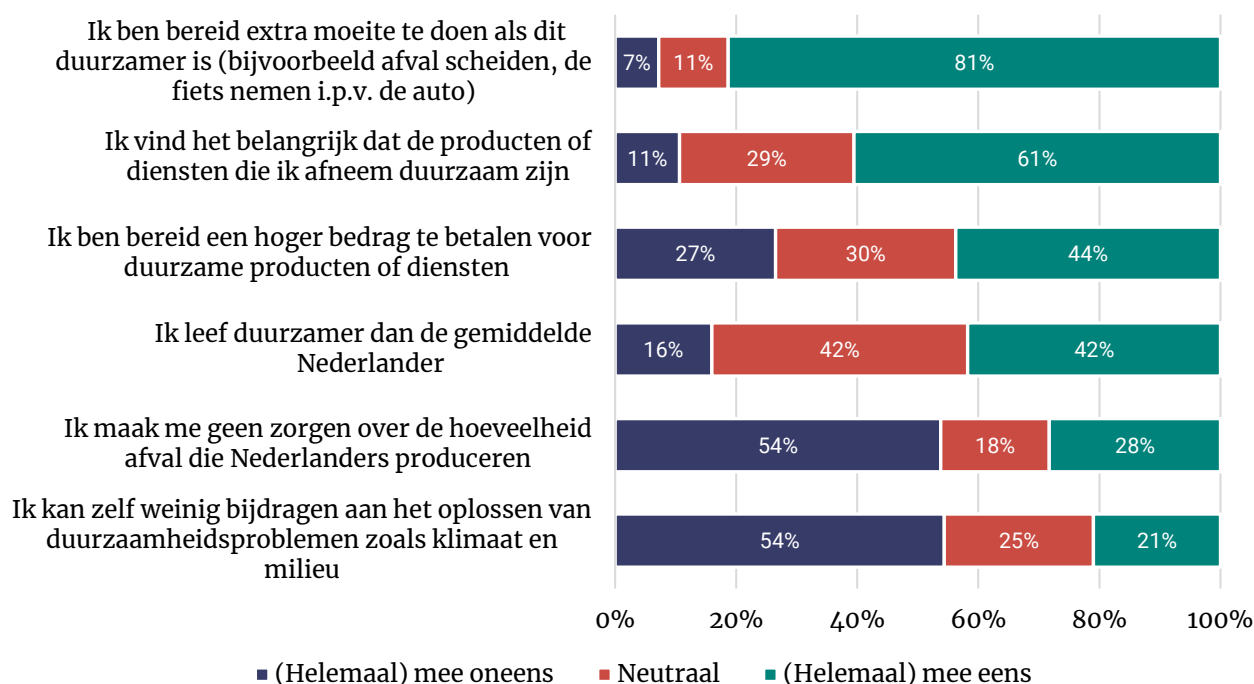
3 Houding en bekendheid circulaire economie

Dit hoofdstuk beschrijft de houding van Nederlanders tegenover de circulaire economie op basis van een verschillend aantal onderwerpen. Vervolgens is spontaan en geholpen gevraagd wat zij onder het begrip circulaire economie verstaan.

3.1 Nederlanders zijn circulair georiënteerd

Vier op de vijf (81%) Nederlanders zijn bereid extra moeite te doen als iets duurzamer is (Figuur 3.1). Bovendien zeggen drie op de vijf (61%) het belangrijk te vinden dat de producten die ze afnemen duurzaam zijn. Nog eens twee op de vijf (44%) zijn ook bereid een hoger bedrag te betalen voor duurzame producten. Belangrijk is ook dat meer dan de helft (54%) van de Nederlanders vindt dat ze zelf best iets kunnen bijdragen aan het oplossen van duurzaamheidsproblemen. Twee op de vijf (42%) zijn van mening dat ze duurzamer leven dan de gemiddelde Nederlander. Tot slot is zichtbaar dat meer dan de helft (54%) van de Nederlanders zich zorgen maakt over de hoeveelheid afval die er geproduceerd wordt.

Figuur 3.1 - Geef bij elke stelling aan in hoeverre u het hiermee eens of oneens bent.



De stellingen ‘Ik leef duurzamer dan de gemiddelde Nederlander’ en ‘Ik kan zelf weinig bijdragen aan het oplossen van duurzaamheidsproblemen zoals klimaat en milieu’ uit Figuur 3.1, zijn vergeleken met het gedrag dat Nederlanders vertonen op alle vijf de thema’s die beschreven zijn in het vervolg van deze rapportage. We zien op alle vijf de thema’s dat mensen zich gedragen conform hun mening over deze stellingen.

Nederlanders die zeggen dat ze duurzamer leven dan andere Nederlanders doen dat ook in hun gedrag. Zo scheiden ze vaker afval, stellen ze kleding vaker ter beschikking en vinden ze het vaker belangrijk minder energie te verbruiken. Zij wijken daarmee consequent af van de Nederlanders die het oneens zijn met de stelling of er neutraal tegenover staan.



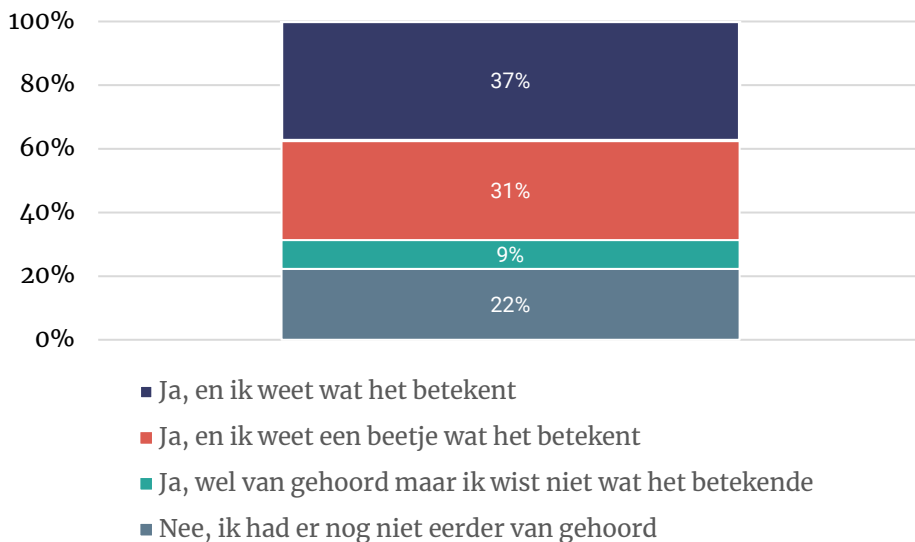
De spontane bekendheid laat zien dat Nederlanders de circulaire economie met veel onderwerpen verbinden. Na de spontane bekendheid is een tekst voorgelegd met daarin de gebruikte definitie van circulaire economie in dit onderzoek. Vervolgens is gevraagd of men voorafgaand aan het invullen van de enquête bekend was met dit begrip.

Wat is circulaire economie?

Voor alles wat we doen gebruiken we grondstoffen: voor ons voedsel, vervoer, kleding, apparaten enz. Het aantal mensen blijft groeien, de vraag naar grondstoffen stijgt sterk, terwijl de hoeveelheid beschikbare grondstoffen afneemt. We moeten daarom slimmer omgaan met onze grondstoffen, en het effect op het milieu en op onze omgeving verminderen. Nederland wil daarom in 2050 een circulaire economie zijn. In een circulaire economie hebben we zo min mogelijk afval, gebruiken we onze kleding langer, hergebruiken we (delen van) producten en is afval de grondstof voor nieuwe producten.

Iets meer dan twee derde (68%) van de Nederlanders kende het begrip circulaire economie en weet zeker of een beetje wat het betekent (Figuur 3.3). Een vijfde (22%) van de Nederlanders had er nog nooit van gehoord.

Figuur 3.3 - Lees bovenstaande omschrijving. Kende u de term 'circulaire economie' al voordat u de omschrijving las?



Mannen (48%) zijn vaker dan vrouwen (29%) overtuigd dat ze de term kennen en weten wat die betekent. Datzelfde geldt voor mensen die in (zeer) stedelijk gebied wonen in vergelijking met mensen die in minder stedelijk gebied wonen. Twee andere kenmerken die een rol spelen bij de bekendheid zijn opleidingsniveau en inkomen. Hoe hoger het opleidingsniveau of inkomen, hoe groter de bekendheid met het begrip.

Ook per provincie zijn er verschillen. Deze worden veelal verklaard door verschillen in opleidingsniveau en mate van stedelijkheid tussen provincies. Zo zijn de inwoners van de provincies Friesland, Drenthe, Flevoland en Zeeland gemiddeld minder bekend met het begrip dan inwoners van de overige provincies. Noord-Brabant en Limburg zijn provincies van uitersten. Een deel van de inwoners is zeer bekend met het begrip, een ander deel van de inwoners heeft er nog nooit van gehoord. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat deze provincies een sterk stedelijk deel kennen waar hoger opgeleiden wonen aangetrokken door verschillende universiteiten en hogescholen. Tegelijkertijd kennen deze provincies ook in grote mate weinig stedelijk gebied.



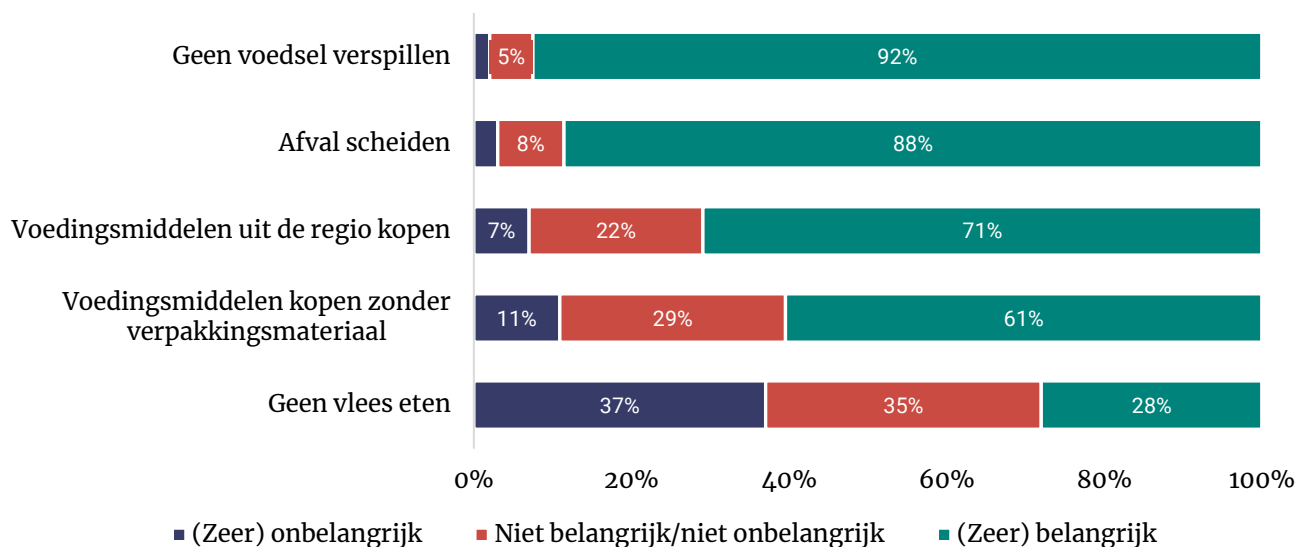
4 Eten en drinken

Dit hoofdstuk beschrijft houding, gedrag en ervaren belemmeringen van Nederlanders in relatie tot 'circulair' eten en drinken. Circulariteit betreft hier vooral het scheiden van afval en het kopen van duurzame producten. Dit zijn onderwerpen die mensen ook spontaan associëren met de circulaire economie.

4.1 Houding ten aanzien van onderwerpen voedsel verschild

De houding van respondenten ten aanzien van de verschillende onderwerpen rondom voedsel is behoorlijk verschillend (zie Figuur 4.1). Geen voedsel verspillen (92%) en het scheiden van afval (88%) vinden respondenten het belangrijkste. Iets minder belangrijk vinden ze het om voedingsmiddelen uit de regio te kopen (71%) of zonder verpakkingsmateriaal (61%). De grootste verdeeldheid is te zien bij het onderwerp 'geen vlees eten'.

Figuur 4.1 - Geef van elk onderwerp aan in hoeverre u het belangrijk vindt.

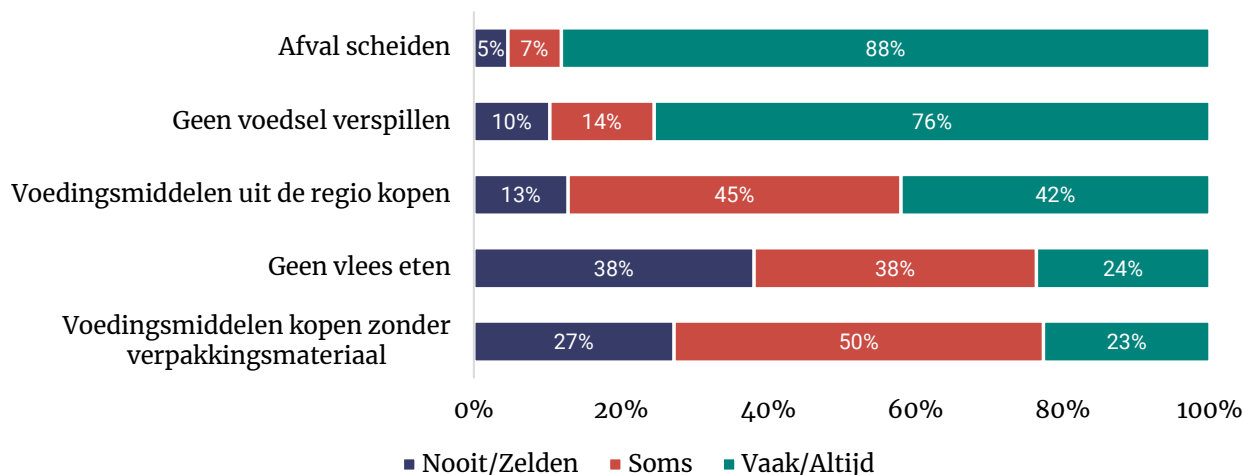


In het algemeen vinden vrouwen de onderwerpen rondom eten en drinken belangrijker dan mannen.

4.2 Leeftijd bepalende factor circulair gedrag rondom voedsel

Er zit een verschil tussen wat mensen vinden en wat ze doen (Figuur 4.2). Voedingsmiddelen zonder verpakkingsmateriaal kopen vindt een groot deel van de mensen belangrijk (61%), maar het grootste deel van de mensen doet dat maar soms (50%). Andere onderwerpen, zoals afval scheiden, geen voedsel verspillen en geen vlees eten, laten minder verschil zien tussen houding en gedrag. Vooral afval scheiden en geen voedsel verspillen zijn al sterk ingeburgerd: vrijwel iedereen doet dat vaak of altijd.

Figuur 4.2 - Geef van elk onderwerp aan in welke mate u dit normaal gesproken doet.

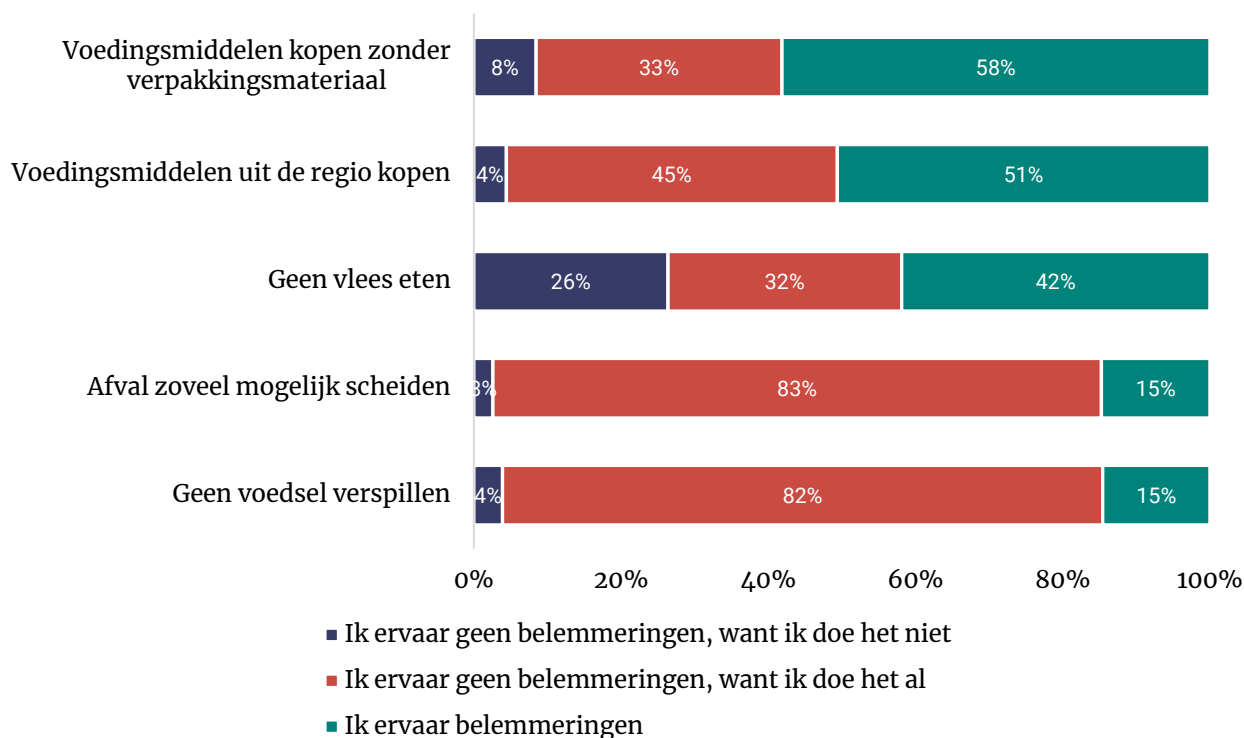


Leeftijd is een bepalende factor voor circulair gedrag rondom voedsel. Voedingsmiddelen uit de regio kopen of zonder verpakkingsmateriaal, geen voedsel verspillen en het scheiden van afval wordt vooral gedaan door mensen boven de 35 jaar. Jongvolwassenen van 18-34 jaar eten vaker geen vlees. Net als bij houding, wordt ook gedrag bepaald door mogelijkheden. Scheiden van afval gebeurt bijvoorbeeld vaker door mensen die in een vrijstaande of 2-onder-1-kapwoning wonen en door mensen die in minder stedelijk gebied leven. Dit wordt verklaard doordat er in de stad maar beperkte mogelijkheden voor afvalscheiding zijn. In provincies die minder (zeer) stedelijk zijn, zoals Noord-Brabant, Overijssel, Zeeland, Drenthe en Friesland, wordt vaker wel vlees gegeten dan in meer (zeer) stedelijke provincies als Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht.

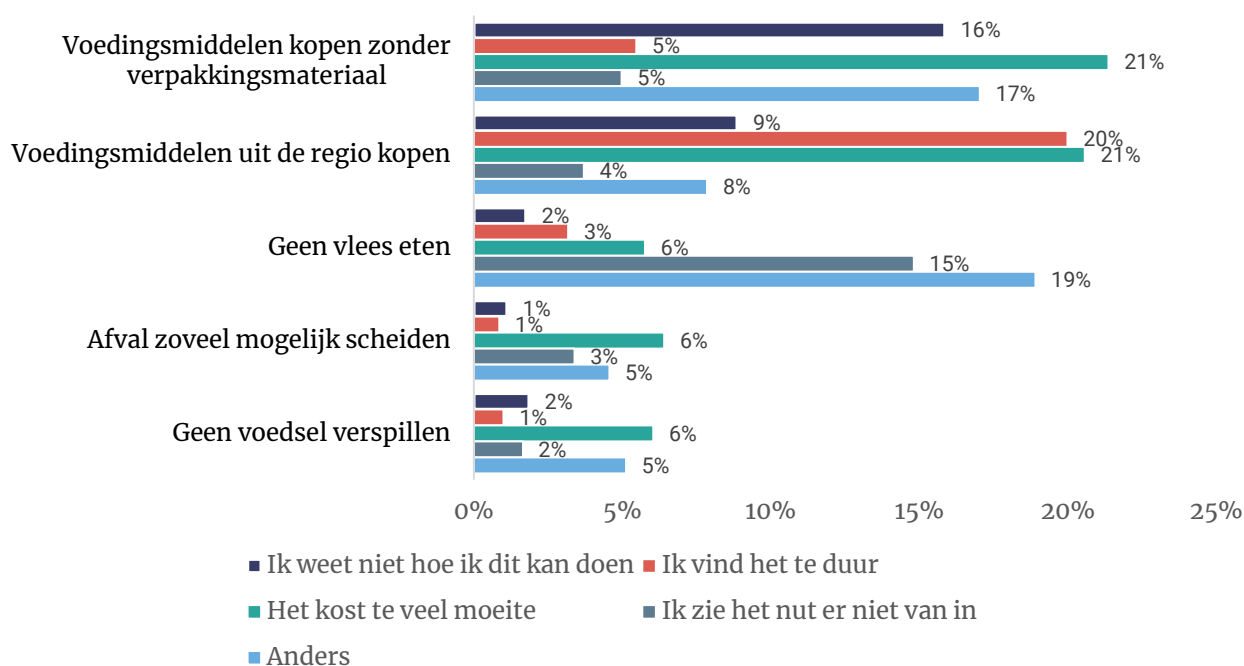
4.3 Het niet eten van vlees is voor velen een principekwestie

In Figuur 4.3 is te zien dat bij alle onderwerpen in mindere of meerdere mate belemmeringen worden ervaren. Voor de meeste onderwerpen geldt dat de mensen die het (nog) niet doen, belemmeringen ervaren. Alleen bij het niet eten van vlees is er een substantiële groep (26%) die aangeeft geen belemmeringen te ervaren omdat ze het toch niet doen of van plan zijn.

Figuur 4.3 - Welke belemmering(en) ervaart u als u hier (meer) mee aan de slag wilt?



Figuur 4.4 - Welke belemmering(en) ervaart u als u hier (meer) mee aan de slag wilt?



Het kopen van voedingsmiddelen zonder verpakkingsmateriaal kost voor velen te veel moeite. Er worden nog te weinig voedingsmiddelen zonder verpakkingsmateriaal aangeboden in de supermarkten. Ook is de ervaring van mensen dat de niet verpakte voedingsmiddelen duurder zijn dan de verpakte voedingsmiddelen, waardoor men sneller neigt om de voedingsmiddelen met verpakkingsmateriaal te kopen. Vooral de werkende mensen met een druk gezinsleven doen weinig extra moeite om op een andere locatie producten zonder verpakkingsmateriaal te kopen. Bij het niet eten van vlees heeft vooral de leeftijd invloed op het wel of geen vlees eten. Vooral bij de ouderen, 50-plussers, is het een gewoonte dat er vlees bij het eten hoort te zijn. Vegetariërs en veganisten zijn bij de jongvolwassenen meer ingeburgerd dan bij de ouderen.

“Het aanbod van producten uit de streek is laag en ze zijn amper vindbaar. Bij de boer langsgaan voor eitjes en aardappels loont amper de moeite.”

Voor het kopen van voedingsmiddelen zonder verpakkingsmateriaal en het niet eten van vlees hebben veel mensen ‘anders’ geantwoord (17% en 19% resp.). Voor het kopen van voedingsmiddelen zonder verpakkingsmateriaal houdt dit vrijwel altijd in dat er geen of te weinig producten in de supermarkt te krijgen zijn zonder verpakkingsmateriaal. Een tekort aan aanbod dus. Voor het niet eten van vlees ligt het waarschijnlijk aan de vraagstelling. Veel mensen geven aan wel minder vlees te eten dan vroeger, maar willen niet geheel overgaan op helemaal geen vlees meer eten. Wanneer de vraagstelling was ‘minder vlees eten’ in plaats van ‘geen vlees eten’ zouden waarschijnlijk meer mensen gezegd hebben dat ze geen belemmeringen ervaren omdat ze dit al doen. De voornaamste reden die mensen geven om niet helemaal te stoppen met vlees eten is dat ze het gewoon lekker vinden.

“Ik ben gek op vlees.”
 “Vlees eten is een gewoonte en ik vind het moeilijk daar van los te komen.”



In de provincies Zeeland (59%) en Limburg (57%) ervaren mensen minder belemmeringen bij het kopen van voedingsmiddelen uit de regio, omdat ze dat al meer doen dan in andere provincies (gemiddeld 40%).



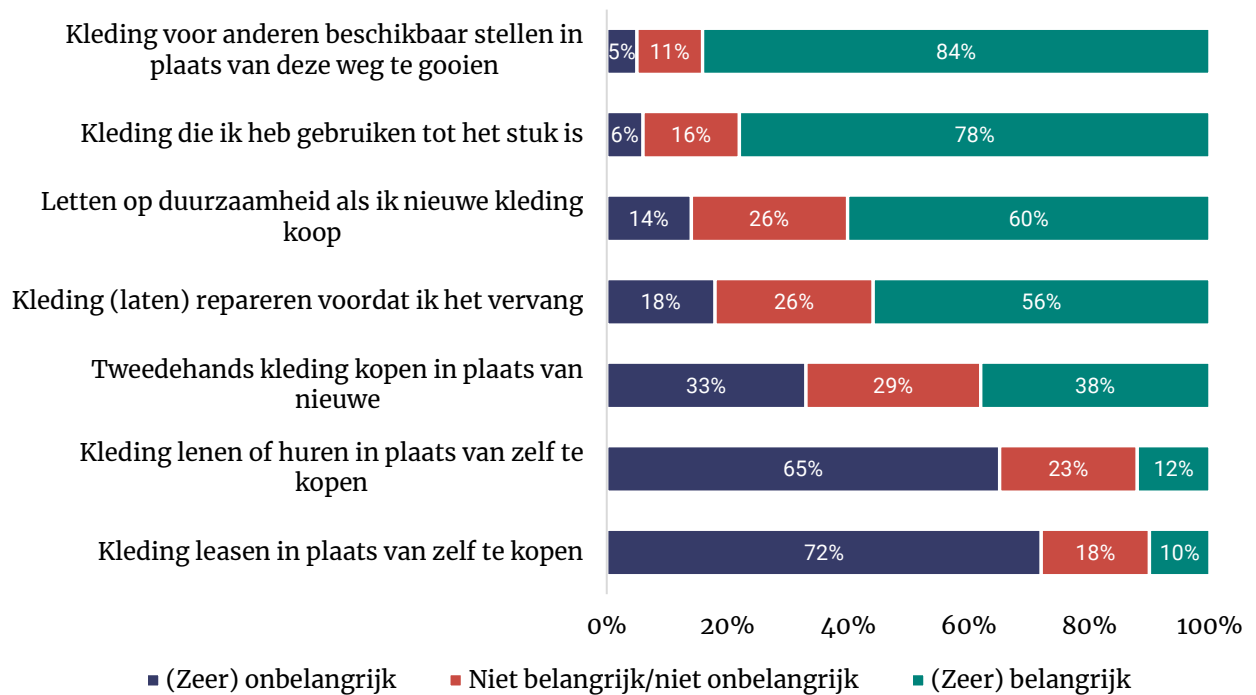
5 Kleding

Dit hoofdstuk beschrijft houding, gedrag en ervaren belemmeringen van Nederlanders in relatie tot circulariteit en kleding. Circulariteit betreft hier vooral het duurzaam omgaan met kleding en kleding beschikbaar stellen voor hergebruik.

5.1 Nog weinig animo voor lenen, huren of leasen van kleding

Als het gaat om de circulariteit van kleding, vinden Nederlanders het belangrijk om niet zomaar kleding weg te gooien (Figuur 5.1). Ongeveer acht op de tien mensen (78% en 81%) vinden het belangrijk om kleding voor anderen beschikbaar te stellen in plaats van het weg te gooien en om kleding te gebruiken tot het stuk is. Ook het letten op duurzaamheid bij het kopen van nieuwe kleding en het repareren van kapotte kleding wordt door meer dan de helft (60% en 56%) van de Nederlanders als (zeer) belangrijk gezien. Hoewel velen hun kleding beschikbaar stellen voor anderen, lijkt de voorkeur voor henzelf duidelijk uit te gaan naar het kopen van nieuwe (eigen) kleding. Nederlanders zijn verdeeld over het wel of niet kopen van tweedehands kleding, maar kleding lenen of leasen wordt door de meerderheid niet als belangrijk gezien.

Figuur 5.1 - Geef van elk onderwerp aan in hoeverre u het belangrijk vindt.



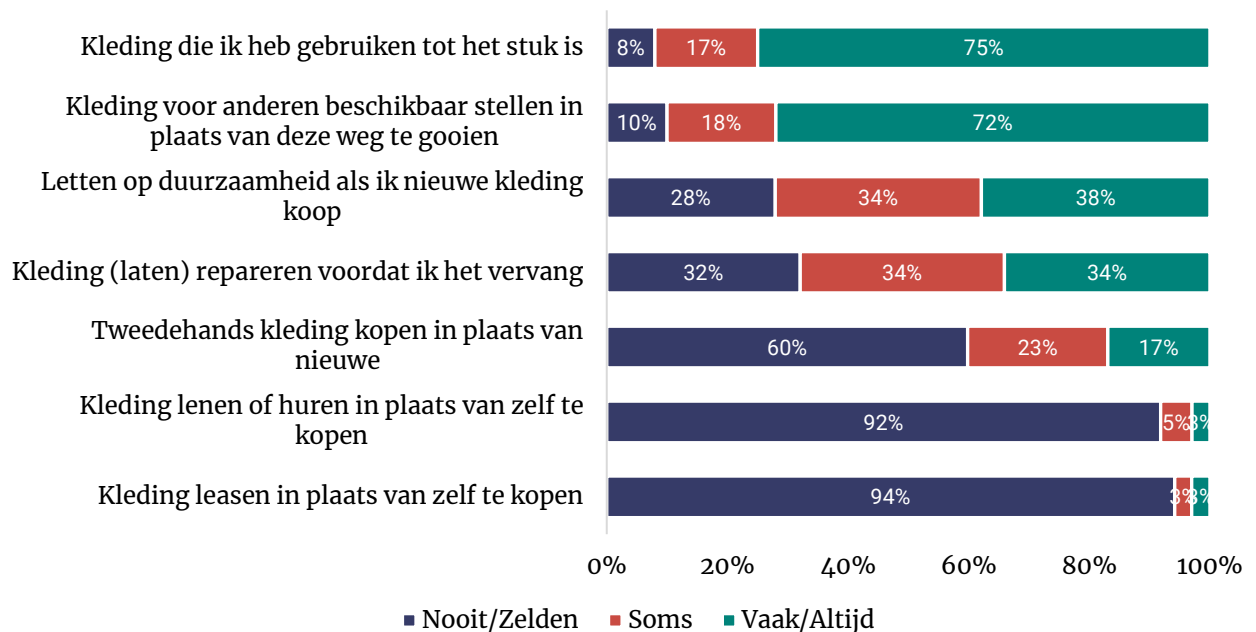
Voor alle onderwerpen geldt dat vrouwen het belangrijker vinden dan mannen. Met name het kopen van tweedehands kleding en het beschikbaar stellen van kleding voor anderen wordt door vrouwen vaker (zeer) belangrijk gevonden (48% vs 28% voor het kopen van tweedehands kleding en 91% vs 77% voor het beschikbaar stellen van kleding voor anderen). Het kopen van tweedehands kleding, letten op duurzaamheid bij het kopen van kleding en, in mindere mate, het laten repareren van kleding wordt ook belangrijker gevonden door: jongeren, hoogopgeleiden, mensen die woonachtig zijn in stedelijke gebieden en mensen die een minimumloon verdienen.

Gezien deze achtergrondkenmerken betreft dit waarschijnlijk studenten. Dit is aannemelijk omdat de mensen die aangaven in een studentenhuis te wonen deze onderwerpen (veel) belangrijker vonden dan anderen. Zo vindt 63 procent van de inwoners van studentenhuisen het (zeer) belangrijk om tweedehands kleding te kopen, terwijl dit voor de meeste andere groepen tussen de 33 en 39 procent ligt.

5.2 Houding iets rooskleuriger dan gedrag ten aanzien van kleding

Over het algemeen komt het gedrag van de Nederlanders overeen met hun houding ten aanzien van ‘circulaire’ kleding (Figuur 5.2). Kanttekening hierbij is dat er in de praktijk voor alle onderwerpen meer mensen zijn die zeggen het (zeer) belangrijk te vinden dan die het ook echt vaak of altijd doen. Dit valt het meeste op als het gaat om het kopen van tweedehands kleding, waar naast de mensen die het onbelangrijk vinden (33%), ook de mensen die er neutraal tegenaan kijken (29%) het eigenlijk nooit doen. Kleding wordt veelal gebruikt tot het stuk is. Veel mensen stellen hun kleding ook beschikbaar voor anderen in plaats van het weg te gooien (72% doet dit). Kleding lenen/huren of leasen wordt nagenoeg niet gedaan. Het laten repareren van kleding en het kopen van tweedehands kleding wordt allebei vaker gedaan door mensen met een lager inkomen en met name studenten kopen tweedehands kleding.

Figuur 5.2 - Geef van elk onderwerp aan in welke mate u dit normaal gesproken doet.



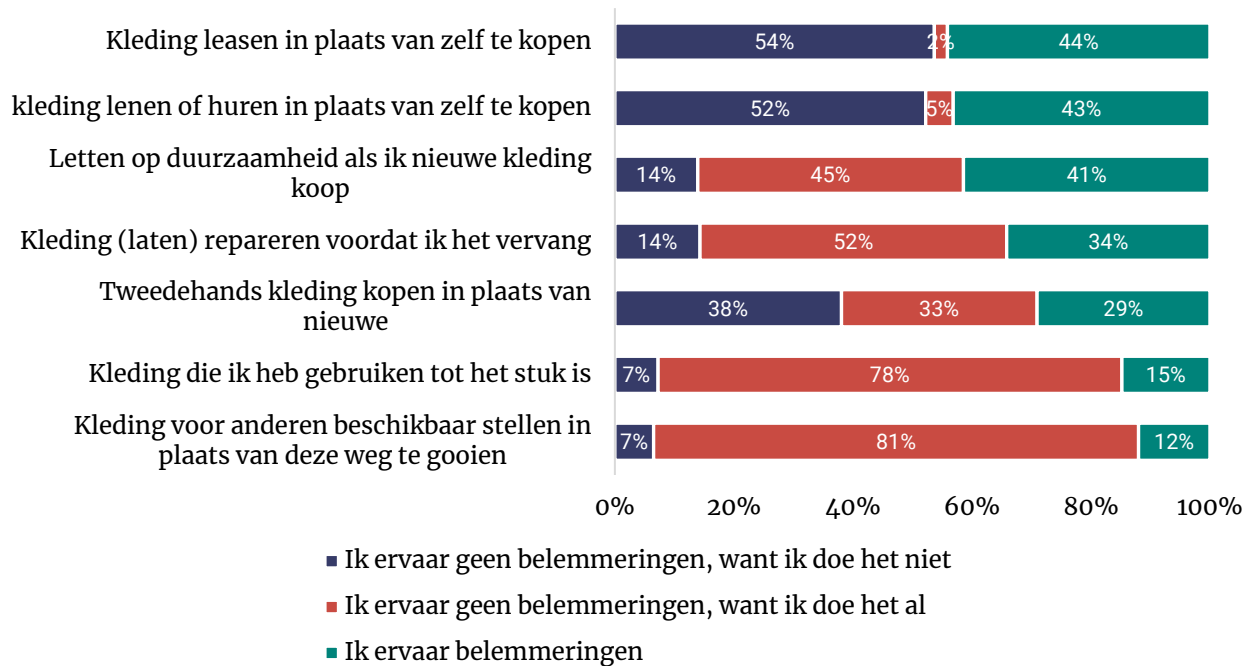
5.3 Nut van leasen en lenen niet duidelijk

Bij de belemmeringen (Figuur 5.3) is zichtbaar dat Nederlanders weinig belemmeringen ervaren bij het gebruiken van kleding tot deze stuk is (78%), of het beschikbaar stellen van kleding voor anderen (81%). Dit zijn ook zaken die men belangrijk vindt en doet.

Meer dan de helft van de Nederlanders doet dit niet, en ongeveer twee op de vijf Nederlanders ervaren belemmeringen bij het lenen/huren en leasen van kleding. Ook bij het letten op duurzaamheid en het repareren van kleding ervaren mensen belemmeringen. Verschil met het leasen en lenen van kleding is dat er maar weinig mensen zijn die dit uit principe niet doen.

Bij het kopen van tweedehands kleding zijn Nederlanders meer verdeeld, waarbij 38 procent aangeeft sowieso geen tweedehands kleding te willen kopen.

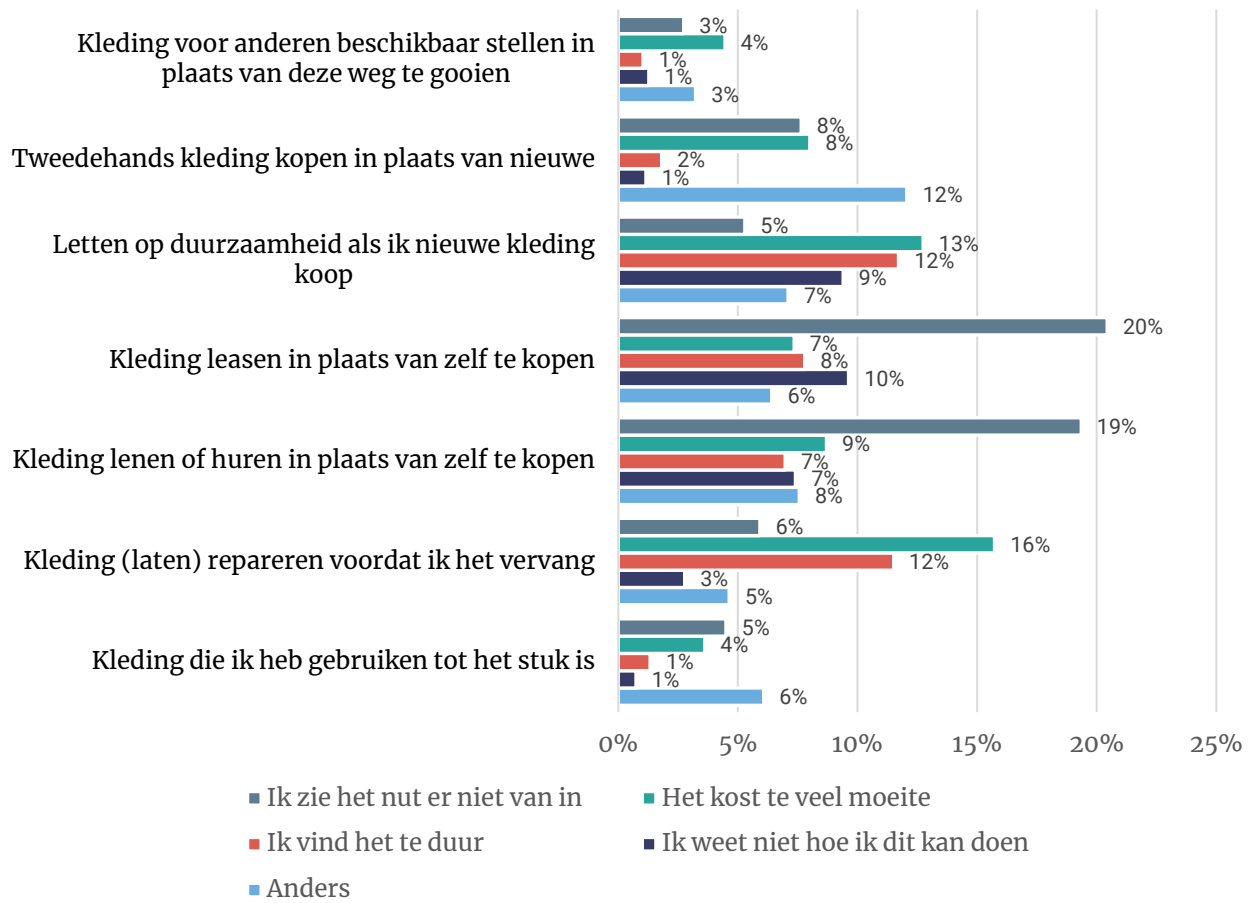
Figuur 5.3 - Ervaart u belemmeringen als u hiermee aan de slag wilt?



De belemmeringen die Nederlanders ervaren zijn verder uitgesplitst. Voor het lenen/huren en leasen van kleding, ervaren veel Nederlanders belemmeringen (Figuur 5.3). De belangrijkste voor beide (19% en 20%) is dat zij hier het nut niet van inzien (Figuur 5.4). Bij het laten repareren van kleding en het letten op duurzaamheid bij het kopen, geven mensen aan dat ze dit te veel moeite vinden en dat het te duur is. Ook geeft 9 procent aan dat ze niet weten hoe ze op duurzaamheid kunnen letten bij het kopen van nieuwe kleding. Voor het kopen van tweedehands kleding geeft 12 procent aan andere belemmeringen te ervaren dan beschreven. Het gaat dan vooral om hygiëne en niet kunnen vinden wat je zoekt.

“Ik vind het onhygiënisch om kleding van anderen te dragen.”

Figuur 5.4 - Ervaart u belemmeringen als u hiermee aan de slag wilt?



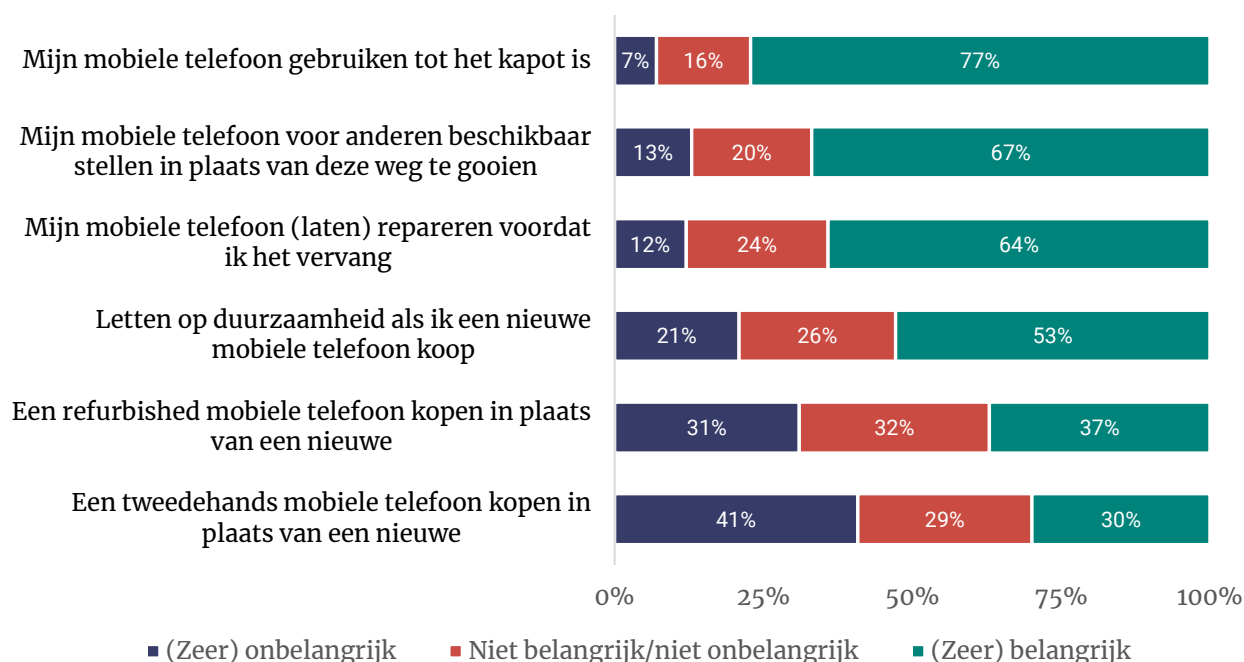
6 Mobiele telefoon

Dit hoofdstuk beschrijft houding, gedrag en ervaren belemmeringen van Nederlanders in relatie tot circulariteit en hun mobiele telefoon. Circulariteit betreft hier vooral het gebruik van de mobiele telefoon en beslissingen bij het vervangen van deze telefoon.

6.1 De telefoon beschikbaar stellen voor anderen vinden veel Nederlanders belangrijk

Aan inwoners zijn een aantal stellingen voorgelegd ten aanzien van mobiele telefoons. Driekwart van de inwoners (77%) geeft aan de telefoon te gebruiken tot deze kapot is (Figuur 6.1). Men is meer verdeeld over de mate waarin een tweedehands telefoon wordt overwogen. Er bestaat een iets grotere voorkeur voor een refurbished mobiele telefoon (37% vindt dit belangrijk) ten opzichte van een tweedehands telefoon (30% vindt dit belangrijk).

Figuur 6.1 - Geef van elk onderwerp aan in hoeverre u het belangrijk vindt.

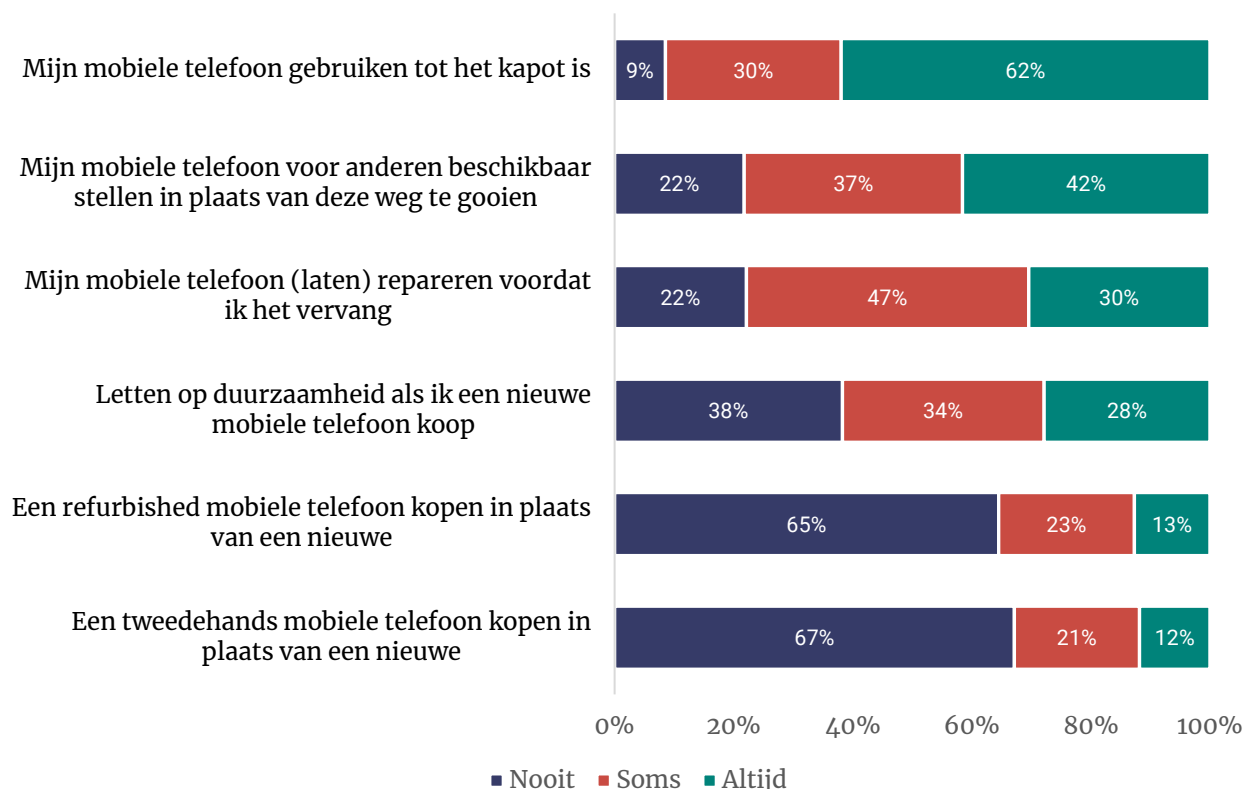


Met name 65-plussers vinden de stellingen over duurzaam telefoongebruik minder belangrijk. Hoger opgeleiden vinden vaker alle stellingen belangrijk, met uitzondering van het letten op duurzaamheid als men een nieuwe mobiele telefoon koopt. Dit vinden lager opgeleiden vaker belangrijk dan hoger opgeleiden.

6.2 Voor velen refurbished en tweedehands telefoon geen optie

De meerderheid van de Nederlanders gebruikt de mobiele telefoon totdat deze kapot is (62% doet dit altijd) (Figuur 6.2). Twee van de drie inwoners maken nooit gebruik van een tweedehands mobiele telefoon (67%) of een refurbished mobiele telefoon (65%). Negen van de tien inwoners (92%) gebruiken soms tot altijd de mobiele telefoon tot deze kapot is. Dit betekent dat er meer mensen zijn die het doen, dan mensen die aangeven dit belangrijk te vinden. De groep die soms of altijd een tweedehands of refurbished mobiele telefoon koopt, is even groot als de groep die dit belangrijk vindt.

Figuur 6.2 - Geef van elk onderwerp aan hoe vaak u dit normaal gesproken doet.

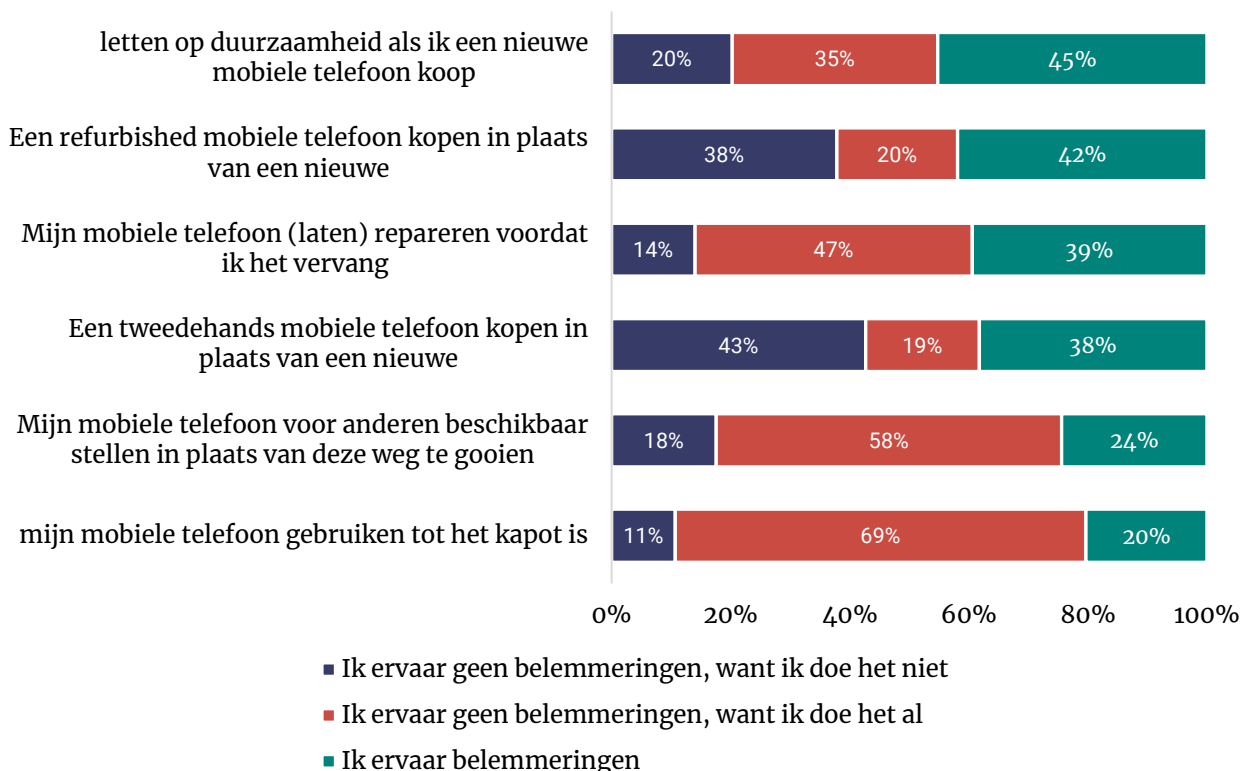


Met name in Drenthe, en in zekere mate in Friesland handelen inwoners duurzamer in het kader van telefoongebruik. In Noord-Holland en Zuid-Holland zeggen inwoners minder vaak duurzame acties uit te voeren. Relatief veel ouderen laten hun telefoon maken of gebruiken deze tot hij kapot is, ondanks dat deze groep aangeeft dit minder belangrijk te vinden. Zzp'ers laten vaker hun telefoon repareren voordat zij deze vervangen, mensen uit de hogere inkomensgroepen (meer dan modaal) schaffen vaker een nieuwe telefoon aan voordat de oude kapot is.

6.3 Velen weten niet hoe op duurzaamheid te letten bij aanschaf nieuwe telefoon

Nederlanders ervaren het meest belemmeringen bij het letten op duurzaamheid bij het aanschaffen van een nieuwe mobiele telefoon (45% ervaart dit) (Figuur 6.3). Een van de vijf Nederlanders ervaart daar moeilijkheden mee (20%). Men geeft het vaakst aan dat de aanschaf van een tweedehands mobiele telefoon niet wordt gedaan. Dit komt overeen met de houding ten opzichte van dit onderwerp (zie ook Figuur 6.1). Vier van de tien Nederlanders (39%) ervaren belemmeringen bij het laten repareren van hun mobiele telefoon.

Figuur 6.3 - Welke belemmering(en) ervaart u als u hiermee aan de slag wilt?



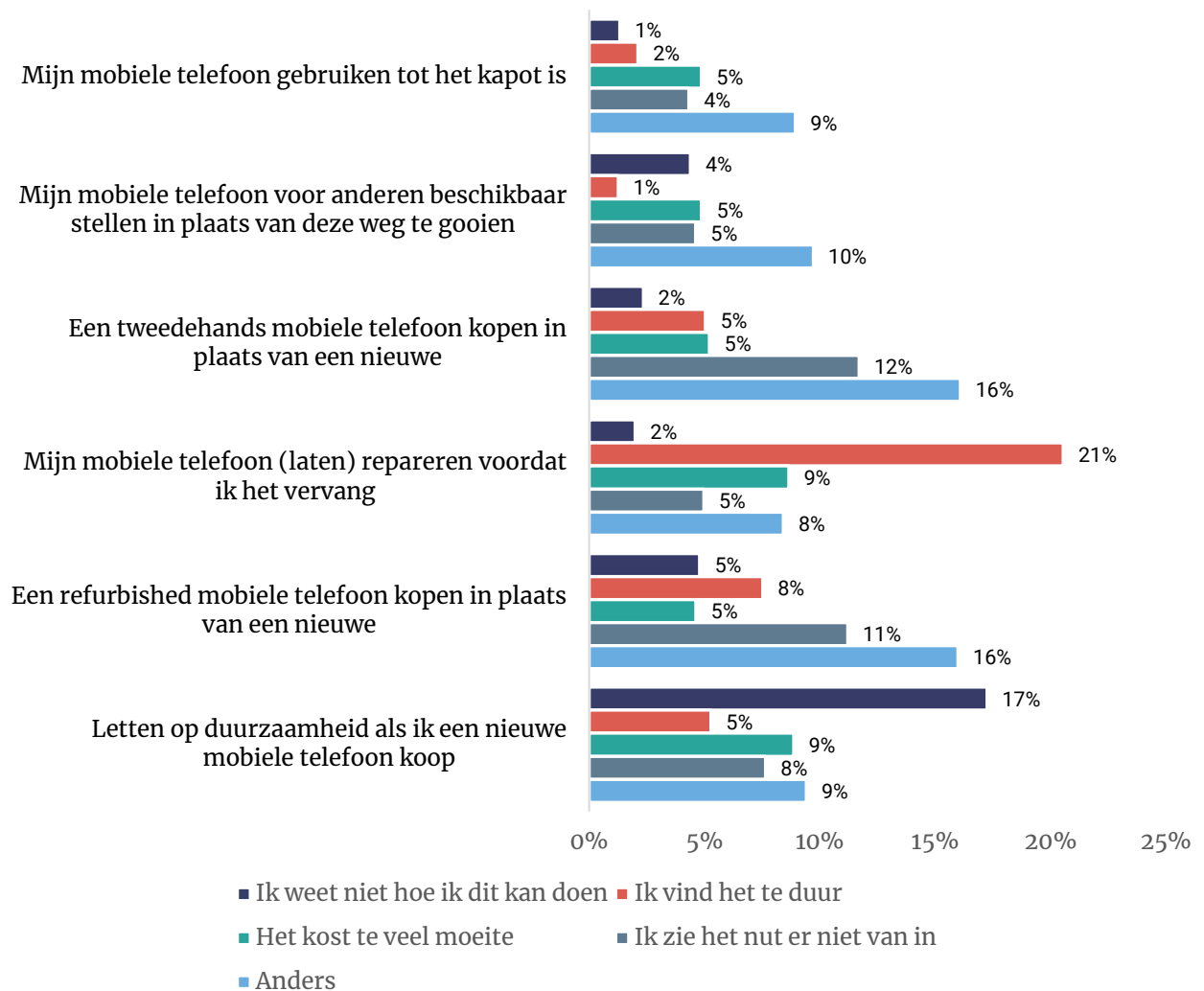
Lager opgeleiden zeggen relatief vaak geen belemmeringen te ervaren bij het letten op duurzaamheid wanneer men een nieuwe telefoon aanschaf. Ook gepensioneerden zeggen dit vaker.

Zij die belemmeringen ervaren bij het letten op duurzaamheid wanneer een nieuwe telefoon wordt aangeschaft, weten onder andere

“Bij tweedehands mobiels weet je niet hoe goed de kwaliteit van de mobiel nog is en loop je het risico dat hij niet goed werkt.”

niet hoe ze daarop moeten letten (17%). Inwoners die hun telefoon willen laten maken vinden dat veelal te duur (21% noemt dit als belemmering). Bij ‘anders namelijk’ wordt vaak genoemd dat een tweedehands telefoon of een refurbished telefoon als onbetrouwbaar wordt geacht. Door betere kwaliteit te garanderen van deze producten, wordt deze belemmering wellicht weggenomen, waardoor deze markt voor de consument aantrekkelijker wordt.

Figuur 6.4 - Welke belemmering(en) ervaart u als u hiermee aan de slag wilt?



Hoger opgeleiden geven vaker aan dat ze niet weten hoe men kan letten op duurzaamheid bij de aanschaf van een nieuwe telefoon dan lager opgeleiden. Mensen met een minimum inkomen zeggen vaker dat het te duur is om een mobiele telefoon te laten maken.

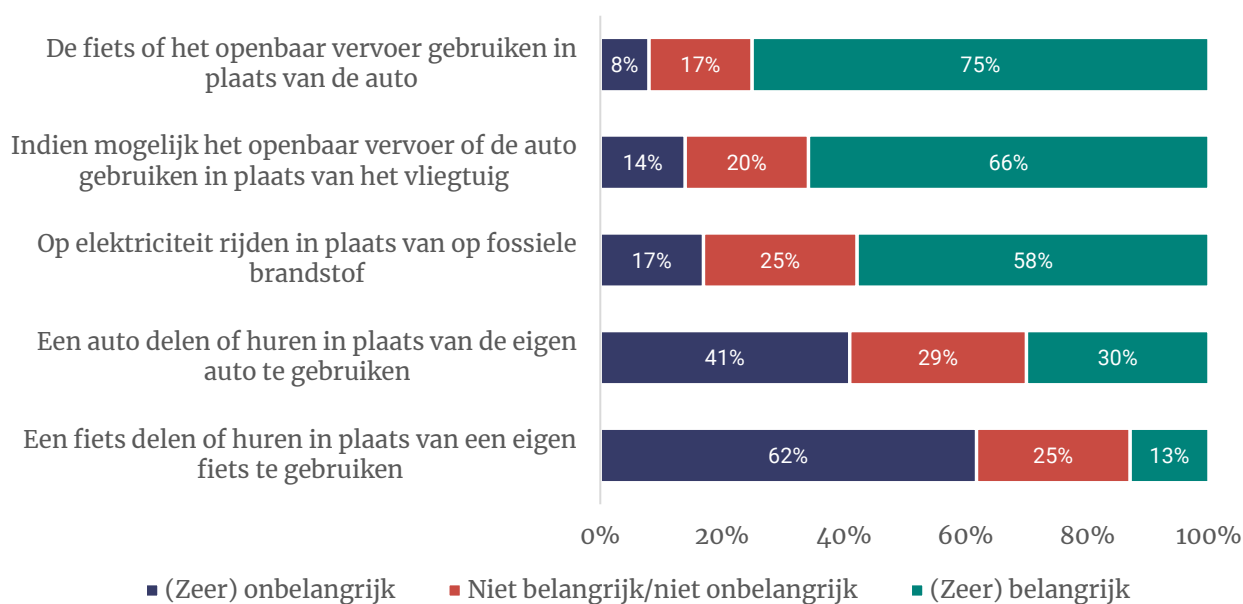
7 Vervoer

Dit hoofdstuk beschrijft houding, gedrag en ervaren belemmeringen van Nederlanders in relatie tot circulariteit en hun vervoer. Circulariteit betreft hier vooral het dagelijks vervoersgedrag om van herkomst naar bestemming te gaan met een eigen vervoersmiddel, openbaar vervoer of deelvervoer.

7.1 Deelmobiliteit vinden velen niet belangrijk

Nederlanders vinden het gebruik van de fiets of het openbaar vervoer in plaats van de auto het meest belangrijk in het kader van duurzaam reizen, driekwart (75%) vindt dit belangrijk (Figuur 7.1). Inwoners zijn meer verdeeld over de mate waarin het delen of huren van een auto belangrijk is, vier van de tien (41%) vinden dit onbelangrijk, drie van de tien (30%) vinden dit belangrijk. Het delen van een fiets of het huren van een fiets in plaats van de eigen fiets te gebruiken zien inwoners als het minst belangrijk, zes van de tien (62%) vinden dit onbelangrijk. Dit is mogelijk te verklaren doordat veel Nederlanders hun eigen fiets bezitten.

Figuur 7.1 - Geef van elk onderwerp aan in hoeverre u het belangrijk vindt. Het gaat hierbij om wat u vindt, en niet om wat u doet.

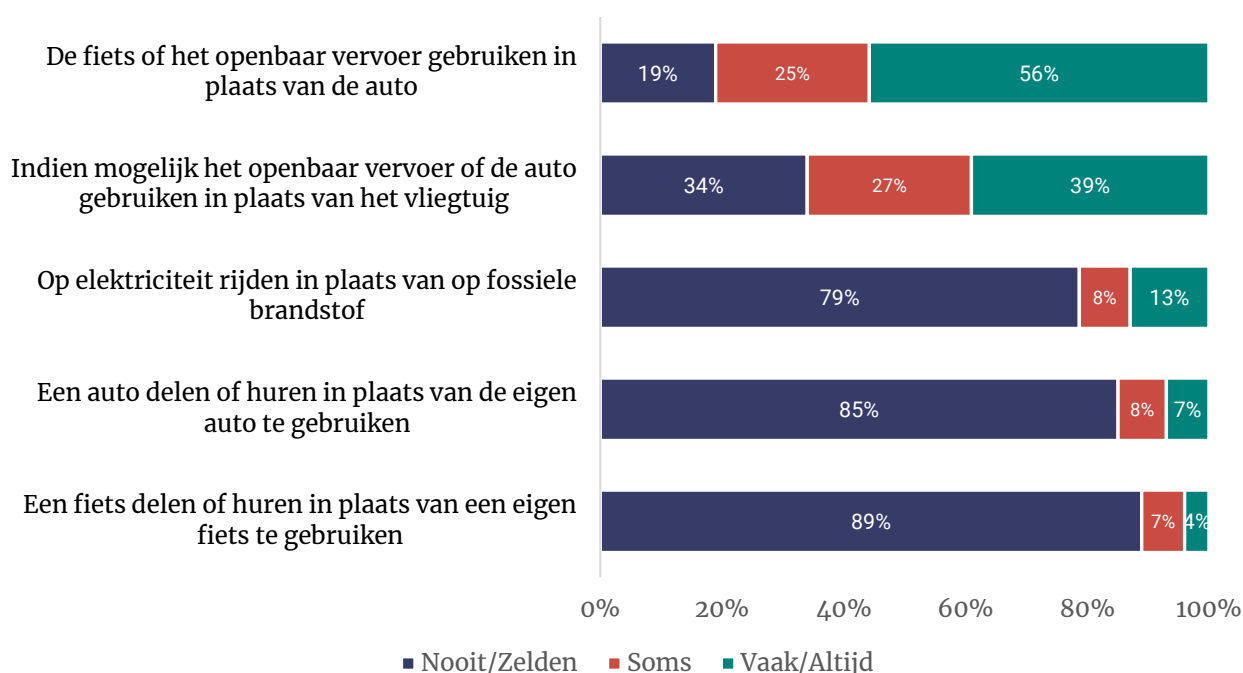


In Friesland en Drenthe vinden inwoners het vaker onbelangrijk om de fiets of het openbaar vervoer te gebruiken in plaats van de auto. In Groningen vinden ze het vaker belangrijk om elektrisch te rijden in plaats van op fossiele brandstof. Jongeren vinden alle stellingen doorgaans belangrijker dan oudere leeftijdsgroepen. Inwoners van een studentenflat en mensen met een minimum inkomen vinden alle stellingen relatief belangrijker dan andere groepen, hierom is aan te nemen dat studenten het met name belangrijk vinden om duurzaam te reizen.

7.2 Elektrisch rijden belangrijk, maar wordt nog weinig gedaan

Nederlanders maken weinig gebruik van mogelijkheden om een auto of fiets te huren of te delen in plaats van het eigen vervoersmiddel (Figuur 7.2). Negen van de tien inwoners (89%) delen of huren zelden of nooit een andere fiets. Men maakt vaker gebruik van het openbaar vervoer of de fiets in plaats van de auto, iets meer dan de helft (56%) doet dit vaak of altijd, een kwart (25%) doet dit soms. De groep die zegt het belangrijk te vinden om de fiets of het openbaar vervoer te gebruiken in plaats van de auto is groter dan de groep die dit daadwerkelijk soms tot altijd doet. Het verschil tussen belangrijk vinden en daadwerkelijk actie ondernemen is het grootst bij elektrisch rijden. Meer dan de helft vindt dit belangrijk, maar een van de vijf (21%) doet dit soms tot altijd. Nog meer mensen delen of huren nooit tot zelden een auto of fiets, maar minder mensen vinden dit belangrijk.

Figuur 7.2 - Geef van elk onderwerp aan in welke mate u dit normaal gesproken doet.

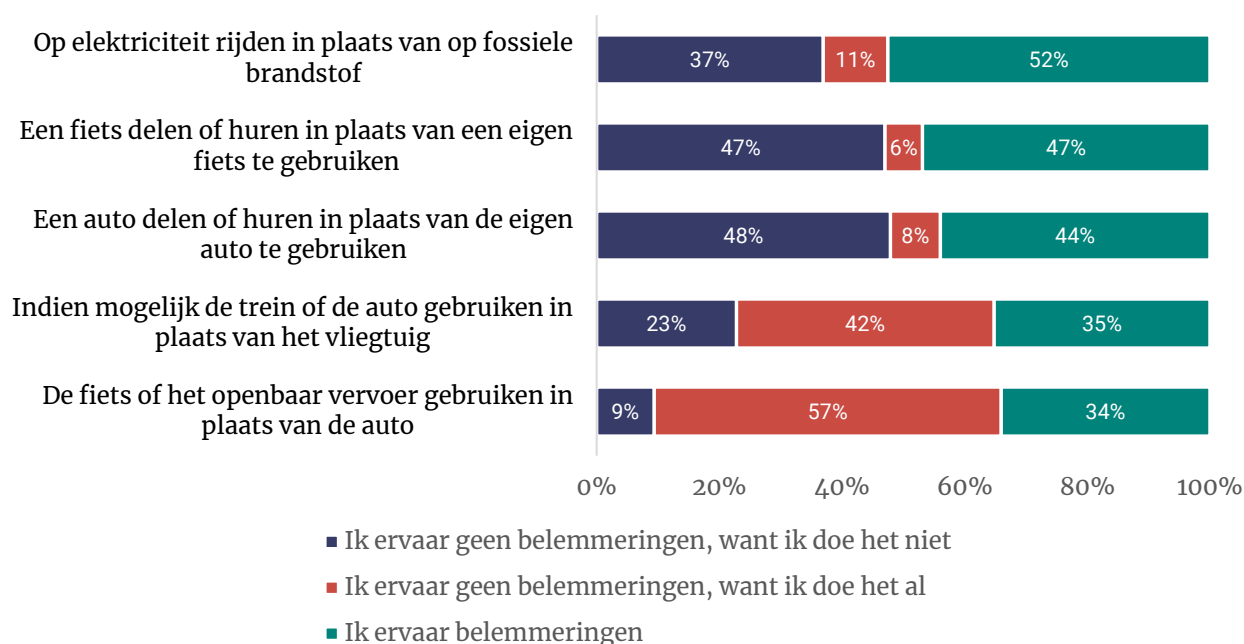


In Friesland, Drenthe en Flevoland pakt men minder vaak de fiets of het openbaar vervoer in plaats van de auto. Dit is mede verklaarbaar door de mate van stedelijkheid. In (zeer) sterk stedelijke gebieden zegt men vaker de fiets of het openbaar vervoer te pakken dan in minder stedelijke gebieden. Echter is Groningen een uitzondering op de regel, ook deze inwoners geven vaker aan de fiets te pakken of met de trein te reizen. Hoewel Groningers vaker aangeven het belangrijk te vinden dat men elektrisch rijdt, doen ze dit in praktijk minder dan inwoners van andere provincies. Met name mensen die meer dan twee keer modaal verdienen geven aan elektrisch te rijden.

7.3 Deelmobiliteit voor velen te veel moeite of niet zinvol

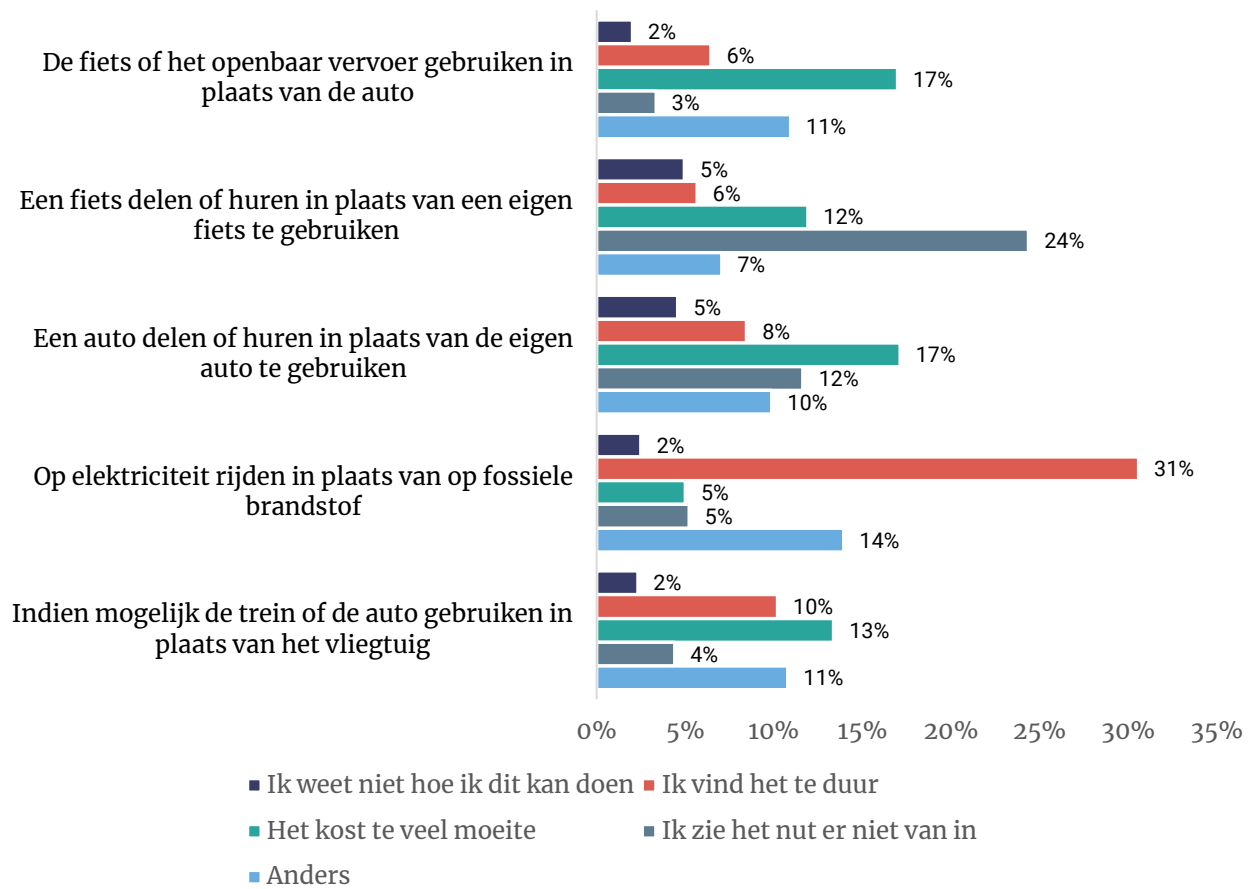
In relatie tot de andere thema's ervaren inwoners bij duurzaam reizen relatief meer belemmeringen (Figuur 7.3). Nederlanders vinden het minst belemmeringen bij het gebruik van de fiets of het openbaar vervoer in plaats van de auto. Meer dan de helft geeft aan dit al te doen (57%), een van de drie (34%) ervaart wel belemmeringen. Bijna de helft geeft aan geen problemen te ervaren bij het delen van een auto of fiets, omdat men dat niet doet (48% en 47%). Bijna een even grote groep ervaart wel belemmeringen om een auto of fiets te delen of huren. De meeste belemmeringen worden ervaren bij het elektrisch rijden, daarvan geeft een van de tien Nederlanders aan dit al te doen (11%), maar de helft ervaart er problemen mee (52%).

Figuur 7.3 - Welke belemmering(en) ervaart u als u hiermee aan de slag wilt?



Men geeft van thema's die te maken hebben met de deel-economie veelal aan dat het te veel moeite kost of dat men het nut er niet van inziet. Zeker bij het delen van fietsen zien Nederlanders het nut niet (24%). De belemmeringen die Nederlanders ervaren bij het overstappen op elektrisch rijden hebben met name met de kosten te maken, drie van de tien (31%) vinden het te duur. Ook het overstappen van een vervuilende manier van vervoer naar een minder vervuilende manier kost te veel moeite. Dat is zo bij het vervuilen van het vliegtuig voor een auto of trein (13% zegt dat het te veel moeite kost) en bij het vervuilen van de auto voor de fiets of het OV (17% zegt dat dit te veel moeite kost). Bij 'anders namelijk' in elektrisch rijden wordt vaak gegeven dat men geen auto heeft of geen rijbewijs heeft.

Figuur 7.4 - Welke belemmering(en) ervaart u als u hiermee aan de slag wilt?



In Groningen, Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Holland en Zuid-Holland ervaren inwoners minder belemmeringen in het pakken van de fiets of het openbaar vervoer in plaats van de auto. In Friesland, Drenthe en Flevoland ziet men vaker het nut er niet van in om de fiets of het openbaar vervoer te gebruiken. Dit komt overeen met hoe belangrijk deze groep de stelling vindt.

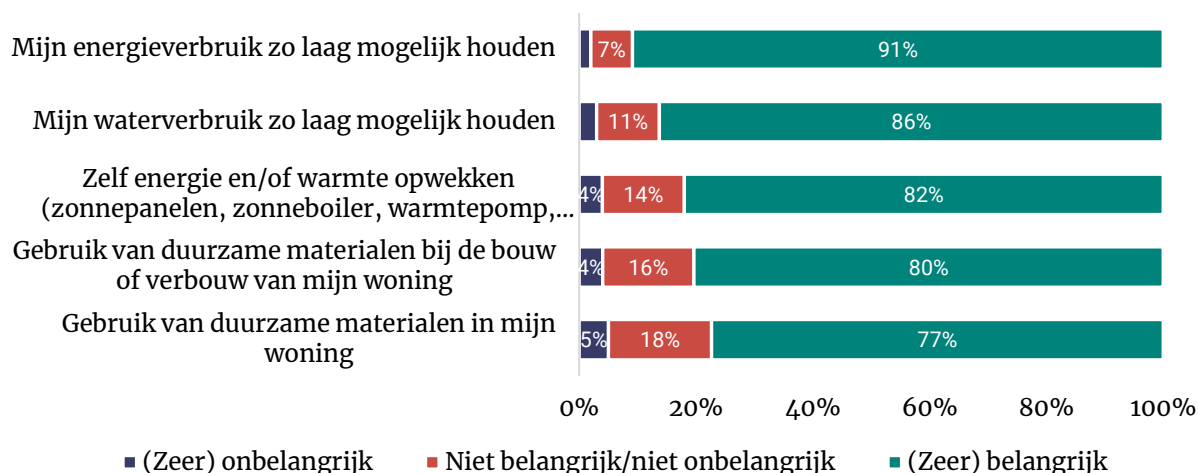
8 Wonen

Dit hoofdstuk beschrijft houding, gedrag en ervaren belemmeringen van Nederlanders in relatie tot circulariteit en wonen. Circulariteit betreft hier vooral het gebruik van duurzame materialen in de woning en bij het (ver)bouwen van de woning. Andere vormen van circulariteit zijn het toepassen van energie besparende maatregelen.

8.1 Grote eensgezindheid in houding over circulariteit en wonen

Nederlanders vinden vrijwel alle onderwerpen die betrekking hebben op dit thema belangrijk (Figuur 8.1). Het aantal mensen dat de onderwerpen niet belangrijk vindt is zeer klein (tussen de 2% en 5%). Het verschil in belang ontstaat door de toename, van 7 procent naar 18 procent van het aantal mensen dat neutraal tegenover een onderwerp staat. Het zo laag mogelijk houden van water- (91%) en energieverbruik (86%) zijn de twee onderwerpen die mensen het meest belangrijk vinden. Dit zijn ook zaken die mensen dagelijks doen.

Figuur 8.1 - Geef van elk onderwerp aan in hoeverre u het belangrijk vindt.

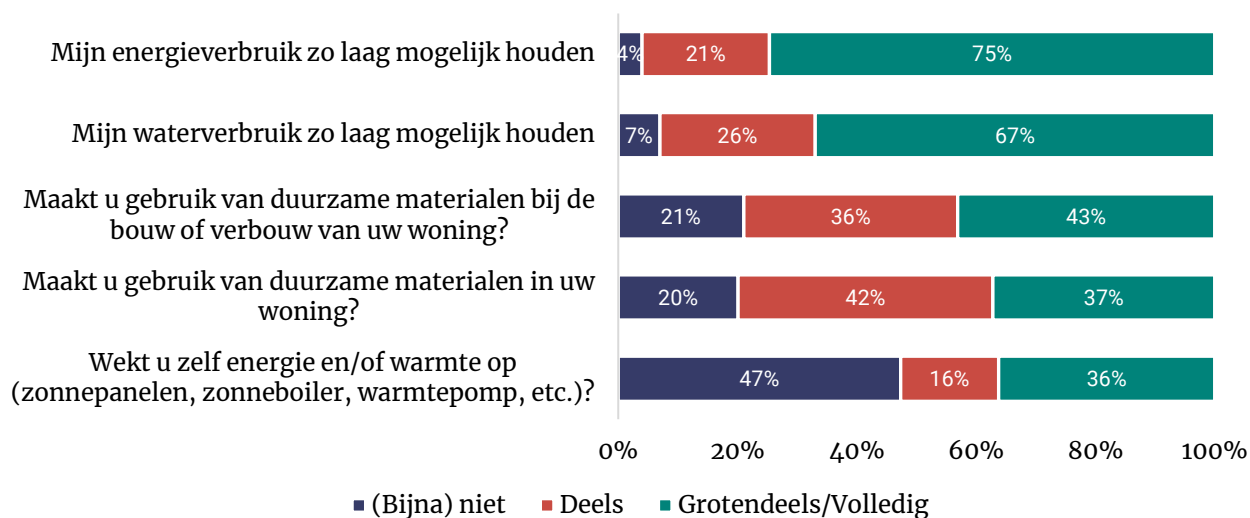


De inwoners van verschillende provincies oordelen anders over de verschillende onderwerpen. Inwoners van de provincies Overijssel en Gelderland vinden de onderwerpen rondom het thema wonen het meest belangrijk en wijken vaak significant af van inwoners uit de provincies Friesland, Drenthe en Zeeland. De onderwerpen zijn hier nog steeds belangrijk, maar significant minder belangrijk dan in de eerder genoemde provincies.

8.2 Gedrag ten aanzien van circulair wonen bepaalt door type woning

Het gedrag van Nederlanders ten aanzien van circulair wonen verschilt op een aantal onderwerpen van de houding die men heeft (Figuur 8.2). Dat geldt niet voor het verminderen van energie- (75%) en waterverbruik (67%). Hier komt de houding, dat het belangrijk is energie en waterverbruik zo laag mogelijk te houden, terug in het gedrag van Nederlanders. Het gedrag bij de onderwerpen die gaan over verbouwen met duurzame materialen en gebruik van duurzame materialen in de woning vertonen grote overeenkomsten. Het merendeel van de Nederlanders doet dit volledig of deels. Ongeveer een vijfde (20% en 21%) van de Nederlanders doet beide niet. Dit zijn vaker mensen die in een flat (resp. 30% en 38%) of een studentenhuis wonen (resp. 52% en 61%). Waarschijnlijk zijn zij afhankelijk van anderen voor het verduurzamen van de woning.

Figuur 8.2 - Geef van elk onderwerp aan in welke mate u dit normaal gesproken doet.



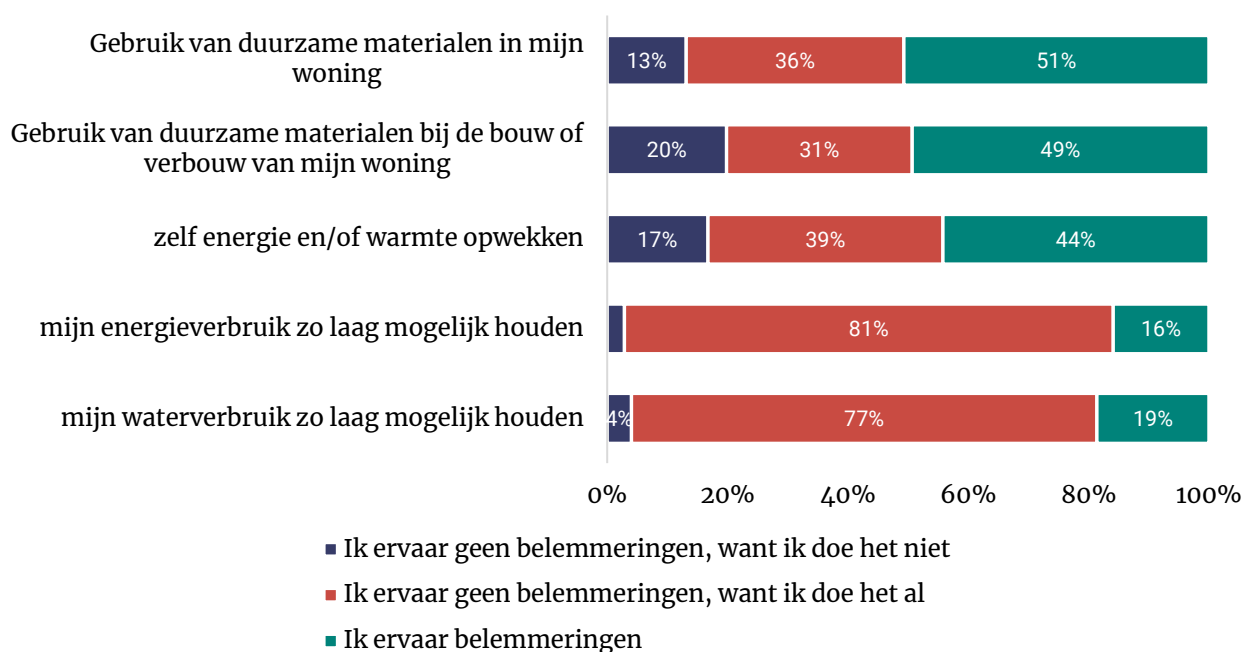
Het grootste verschil tussen houding en gedrag is zichtbaar bij het zelf opwekken van energie. Nederlanders die dit (bijna) niet doen zijn vaker woonachtig in flats en in (zeer) stedelijk gebied. Nederlanders die dit wel doen, wonen vaker niet in stedelijk gebied en beschikken vaker over een vrijstaande of 2-onder-1-kapwoning. Nederlanders met een bovenmodaal inkomen wekken significant vaker zelf energie op dan Nederlanders met een beneden modaal inkomen.

8.3 Kosten vormen grootste belemmering ten aanzien van circulair wonen

Het verschil tussen houding en gedrag kan verklaard worden door belemmeringen die Nederlanders ervaren (Figuur 8.3). Voor het energie- (81%) en waterverbruik (77%) verminderen ervaren de meeste Nederlanders geen belemmeringen. Zij die wel belemmeringen ervaren, vinden vooral (Figuur 8.4) dat het ze te veel moeite kost.

Bij de onderwerpen die gaan over het gebruik van duurzame materialen bij verbouwing (51%) en in de woning (49%) en het zelf opwekken van energie (44%) ervaren mensen meer belemmeringen.

Figuur 8.3 - Welke belemmering(en) ervaart u als u hiermee aan de slag wilt?



In Figuur 8.3 staat dat Nederlanders de meeste belemmeringen ervaren bij gebruik van duurzame materialen bij verbouwing, in de woning en het zelf opwekken van energie. De meest genoemde belemmering bij deze drie onderwerpen betreft de kosten (Figuur 8.4). Van de Nederlanders die een belemmering ervaren voor het zelf opwekken van energie (44%) zegt 20 procent dat dit komt omdat het te duur is.

“Zelf energie opwekken: erg veel beren op de weg.”
 “warmtepomp e.d. doe ik nog niet omdat ik nog niet de consequenties kan overzien en omdat qua kosten geleidelijk aan investeringen moet doen.”
 “Aankoop van bepaalde dingen kost te veel.”

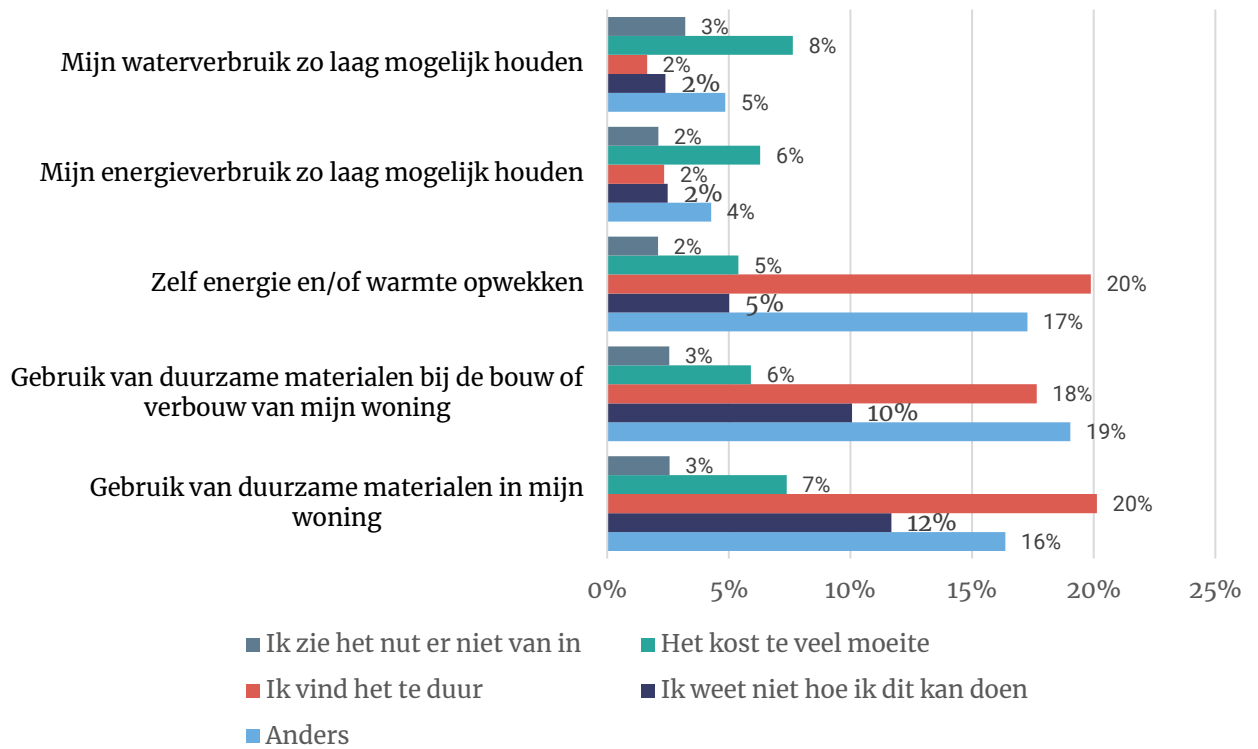
De categorie anders is bij deze drie onderwerpen gevuld met opmerkingen die per onderwerp erg op elkaar lijken. Veel gaat over woningen die niet eigendom zijn of het aanwezig zijn van Vereniging van eigenaren (VvE) die moeten beslissen over verduurzaming van het complex. De verantwoordelijkheid voor het gebruik van duurzame materialen ligt volgens Nederlanders ook bij de aannemers. Zij zijn hierin expert.

“Als lid van een VvE is juist dat een belemmering voor individueel handelen op dit gebied.”
 “Als huurder van de woning ben ik afhankelijk van de woningcoöperatie voor het plaatsen van zonnepanelen of het gebruik van duurzame materialen.”

Bij het gebruik van duurzame materialen bij verbouwing (10%) of in de woning (12%) geeft een deel van de Nederlanders aan dat ze niet weten hoe ze dit moeten doen.

“Aannemers werken niet met duurzame materialen en al helemaal niet met hergebruikte materialen.”
 “Als particulier is het nagenoeg onmogelijk om duurzame materialen te laten gebruiken bij de bouw, renovatie van mijn woning. Zeer beperkte invloed.”

Figuur 8.4 - Welke belemmering(en) ervaart u als u hiermee aan de slag wilt?



I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl